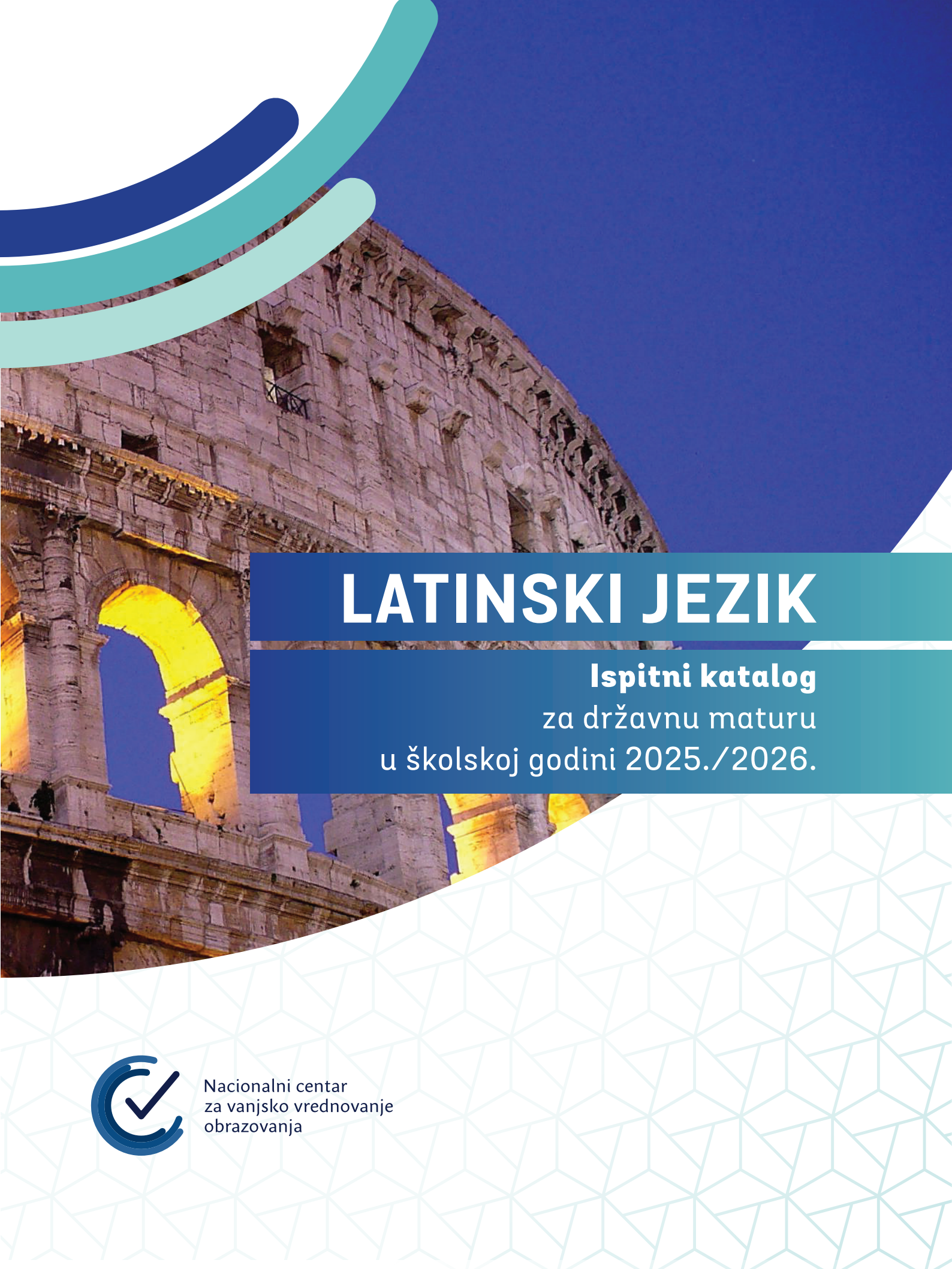




LATINSKI JEZIK

Ispitni katalog
za državnu maturu
u školskoj godini 2025./2026.



Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

ISPITNI KATALOG ZA **DRŽAVNU Maturu** U ŠKOLSKOJ GODINI 2025./2026.
LATINSKI JEZIK



Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

SADRŽAJ

UVOD	5
1. VIŠA RAZINA ISPITA	7
1.1. PODRUČJA ISPITIVANJA	7
1.2. OBRAZOVNI ISHODI	7
1.3. STRUKTURA ISPITA	11
1.4. TEHNIČKI OPIS ISPITA	14
1.4.1. TRAJANJE ISPITA	14
1.4.2. IZGLED ISPITA I NAČIN RJEŠAVANJA	14
1.4.3. PRIBOR	14
1.5. OPIS BODOVANJA	15
1.5.1. VREDNOVANJE PRVE ISPITNE CJELINE	15
1.5.2. VREDNOVANJE DRUGE ISPITNE CJELINE	15
1.5.3. VREDNOVANJE TREĆE ISPITNE CJELINE	15
1.6. PRIMJERI ZADATAKA	16
1.6.1. PRIMJER ZADATKA VIŠESTRUKOGA IZBORA	16
1.6.2. PRIMJER ZADATKA KRATKOGA ODGOVORA	17
1.7. PRIPREMA ZA ISPIT	18
DODATCI ZA VIŠU RAZINU ISPITA	19
2. OSNOVNA RAZINA ISPITA	30
2.1. PODRUČJA ISPITIVANJA	30
2.2. OBRAZOVNI ISHODI	31
2.3. STRUKTURA ISPITA	34
2.4. TEHNIČKI OPIS ISPITA	36
2.4.1. TRAJANJE ISPITA	36
2.4.2. IZGLED ISPITA I NAČIN RJEŠAVANJA	36
2.4.3. PRIBOR	36
2.5. OPIS BODOVANJA	37
2.5.1. VREDNOVANJE PRVE ISPITNE CJELINE	37
2.5.2. VREDNOVANJE DRUGE ISPITNE CJELINE	37
2.6. PRIMJERI ZADATAKA	38
2.6.1. PRIMJER ZADATKA VIŠESTRUKOGA IZBORA	38
2.6.2. PRIMJER ZADATKA KRATKOGA ODGOVORA	39
2.7. PRIPREMA ZA ISPIT	40
DODATCI ZA OSNOVNU RAZINU ISPITA	41



Napomena:

Ispitni materijali iz Latinskoga jezika pisani su prema *Hrvatskome pravopisu* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2013.
U obrazovnim ishodima preuzetim iz kurikuluma napravljene su jezične korekcije sukladno normi hrvatskoga standardnog jezika.

UVOD

Latinski je jezik izborni predmet državne mature, a učenici klasičnih gimnazija mogu prema osobnome izboru kao obvezatni ispit državne mature umjesto ispita iz stranoga jezika polagati ispit iz Latinskoga ili Grčkoga jezika.

Ispitni katalog za državnu maturu iz Latinskoga jezika temeljni je dokument ispita u kojemu su navedena i objašnjena područja ispitivanja, kriteriji te načini ispitivanja i vrednovanja znanja u školskoj godini 2025./2026. Pristupnici mogu polagati višu ili osnovnu razinu ispita.

Viša razina ispita iz Latinskoga jezika usklađena je s odobrenim kurikulumom početnoga učenja latinskoga jezika u klasičnim gimnazijama za nastavni predmet Latinski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj¹.

Osnovna razina ispita iz Latinskoga jezika usklađena je s odobrenim kurikulumom za nastavni predmet Latinski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj² za dvogodišnje učenje latinskoga jezika u općim, prirodoslovnim i prirodoslovno-matematičkim te jezičnim gimnazijama.

Ispitni katalog iz Latinskoga jezika podijeljen je na dva dijela koji se odnose na dvije razine ispita i sadrže po sedam poglavlja:

1. Područja ispitivanja
2. Obrazovni ishodi
3. Struktura ispita
4. Tehnički opis ispita
5. Opis bodovanja
6. Primjeri zadataka
7. Priprema za ispit.

U prvome i drugome poglavlju navedeno je što se ispituje u ispitu. U prvome poglavlju navedena su područja ispitivanja, a u drugome ključna znanja i vještine koje pristupnik treba usvojiti.

U trećemu, četvrtome i petome poglavlju opisani su način ispitivanja, struktura i oblik ispita, vrste zadataka te način rješavanja i vrednovanja zadataka i ispitnih cjelina. Također, za višu razinu navedeni su autori **na čijim će se tekstovima ispitati razumijevanje teksta u drugoj i trećoj ispitnoj cjelini.**

U šestome poglavlju navedeni su primjeri zadataka s detaljnim objašnjenjem, a u sedmome poglavlju objašnjeno je na koji se način treba pripremiti za ispit.

¹ NN, br. 7/19 (22. 1. 2019.), Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Latinski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj

² NN, br. 7/19 (22. 1. 2019.), Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Latinski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj

Na kraju prvoga dijela ispitnoga kataloga navedene su odabrane izreke, poslovice i kratice koje pristupnik treba znati kako bi mogao uspješno položiti ispit na višoj razini, a na kraju drugoga dijela ispitnoga kataloga navedene su odabrane izreke, poslovice i kratice koje pristupnik treba znati kako bi mogao uspješno položiti ispit na osnovnoj razini.

Vokabular koji se nalazi u katalogu leksička je jezgra koja pristupnicima može poslužiti kao podsjetnik i osnova za proširivanje vlastitoga vokabulara u pripremi za ispit. Od pristupnika se očekuje da prepoznaju značenja i primijene:

- riječi navedene u vokabularu na kraju kataloga, kao i riječi istoga korijena
- riječi koje proizlaze iz gramatičkih sadržaja (npr. nepravilni glagoli, pridjevi s nepravilnom komparacijom)
- riječi koje proizlaze iz civilizacijskih sadržaja (npr. nazivi državnih služba)
- riječi koje pripadaju baštini latinskoga jezika (npr. riječi iz poslovica ili učestaliji latinizmi) .

1. VIŠA RAZINA ISPITA

1.1. PODRUČJA ISPITIVANJA

Ciljevi ispita državne mature iz Latinskoga jezika kao klasičnoga jezika su:

- provjera razumijevanja teksta pisanoga latinskim jezikom te provjera ovladanosti jezičnom strukturom latinskoga jezika i usvojenosti vokabulara
- provjera razumijevanja konteksta latinskoga teksta te njegove poruke
- provjera prepoznavanja i razumijevanja utjecaja latinskoga jezika u društvu kroz povijest do danas.

Ispitom državne mature iz Latinskoga jezika na višoj razini provjeravaju se sljedeća ključna znanja i vještine koje proizlaze iz triju područja ispitivanja:

1. *Jezična pismenost* – provjerava se ovladanost jezičnom strukturom latinskoga jezika uz sposobnost prepoznavanja i povezivanja gramatičkih kategorija u hrvatskome jeziku i usvojenost vokabulara i leksičkih kompetencija uz razumijevanje riječi latinskoga podrijetla i njihove primjene
2. *Iskustvo teksta i komunikacija* – provjerava se sposobnost razumijevanja i prevođenja izvornoga teksta pisanoga latinskim jezikom i poznavanje rimske književnosti te kulturno-povijesnih i općih civilizacijskih okolnosti u kojima su pojedini tekstovi nastali
3. *Civilizacija i baština* – provjerava se poznavanje civilizacijskoga konteksta u kojemu se latinski jezik upotrebljava (rimske kulture, civilizacije i baštine).

1.2. OBRAZOVNI ISHODI

U ovome su poglavlju za svako područje ispitivanja navedeni obrazovni ishodi odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati i razumjeti da bi ostvario željeni rezultat u ispitu državne mature iz Latinskoga jezika na višoj razini.

PODRUČJE: Jezična pismenost

Ovladanost jezičnom strukturom latinskoga jezika uz sposobnost prepoznavanja i povezivanja gramatičkih kategorija u hrvatskome jeziku i usvojenost vokabulara i leksičkih kompetencija uz razumijevanje riječi latinskoga podrijetla i njihove primjene podrazumijevaju da pristupnik zna potpodručja i obrazovne ishode navedene u tablici 1.

Tablica 1. Razrada obrazovnih ishoda unutar područja Jezična pismenost

1. PODRUČJE JEZIČNA PISMENOST		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
1.1. Gramatika	1.1.1. Vlada pravilima čitanja i pisanja te pravilnoga naglašavanja latinskih riječi. (SŠ (2) LJ A.1.1.)	• primijeniti pravila klasičnoga i tradicionalnoga izgovora • odrediti mjesto naglaska u riječi
	1.1.2. Prepoznaje, primjenjuje i uspoređuje jednostavnije i jednostavne gramatičke oblike riječi i njihove odnose. (SŠ (2) LJ A.1.2.)	• prepoznati na primjeru oblik imenice, pridjeva, zamjenice, broja, priloga, glagola, sintagme • definirati oblik imenice, pridjeva, zamjenice, broja, priloga, glagola, sintagme • preoblikovati imenicu, pridjev, zamjenicu, broj, prilog, glagol, sintagmu • primijeniti u rečenici oblik imenice, pridjeva, zamjenice, broja, priloga, glagola, sintagme
	1.1.3. Prepoznaje, primjenjuje i uspoređuje složene i složeniye gramatičke oblike riječi i njihove odnose. (SŠ (2) LJ A.2.2.)	• prepoznati na primjeru konstrukcije (ACI, NCI, PKA, PKP, AA) • raščlaniti na dijelove konstrukcije (ACI, NCI, PKA, PKP, AA) • prepoznati na primjeru zavisne rečenice (vremenske, uzročne, zahtjevne, posljedične, pogodbene, dopusne)
	1.1.4. Pravilno skandira pjesničke metre. (SŠ (2) LJ A.2.1.)	• prepoznati na primjeru daktilski heksametar i elegijski distih • prepoznati shemu daktilskoga heksametra i elegijskoga distiha
1.2. Vokabular	1.2.1. Prepoznaje, upotrebljava i raščlanjuje riječi iz izvornih tekstova i riječi latinskoga podrijetla. (SŠ (2) LJ A.4.1.)	• navesti rječnički oblik, značenje riječi, sinonime i antonime • odabrati rječnički oblik, značenje riječi, sinonime i antonime

PODRUČJE: Iskustvo teksta i komunikacija

Sposobnost razumijevanja i prevođenja izvornoga teksta pisanoga latinskim jezikom i poznavanje rimske književnosti te kulturno-povijesnih i općih civilizacijskih okolnosti u kojima su pojedini tekstovi nastali podrazumijevaju da pristupnik zna potpodručja i obrazovne ishode navedene u tablici 2.

Tablica 2. Razrada obrazovnih ishoda unutar područja Iskustvo teksta i komunikacija

2. PODRUČJE ISKUSTVO TEKSTA I KOMUNIKACIJA		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.1. Odnosi	2.1.1. Prepoznaje, razlikuje i analizira odnose riječi u rečenici i/ili tekstu. (SŠ (2) LJ B.3.1.)	• prepoznati i imenovati funkcije riječi • odrediti odnose unutar rečenice • odrediti odnose među rečenicama
2.2. Razumijevanje teksta	2.2.1. Razumije i objašnjava izvorni latinski tekst. (SŠ (2) LJ B.4.3.)	• razumjeti sadržaj ili poruku teksta • prevesti riječ, dio rečenice ili rečenicu uz pomoć komentara
2.3. Književnost	2.3.1. Izdvaja i opisuje osnovna obilježja historiografije, retorike i lirske poezije. (SŠ (2) LJ B.2.2.)	• prepoznati povijesne i civilizacijske okolnosti povezane s tekstem • navesti književna razdoblja i njihova obilježja • navesti i razlikovati obilježja književnih vrsta • navesti i svrstati autore po razdobljima • prepoznati i imenovati važne podatke iz autorova života i njegova djela • uočavati bitna obilježja strukture djela i navesti njegov sadržaj
	2.3.2. Izdvaja i opisuje obilježja pjesničkoga (epskoga i lirskoga) jezika i stila te proznih tekstova Augustova doba. (SŠ (2) LJ B.3.2.)	• prepoznati povijesne i civilizacijske okolnosti povezane s tekstem • navesti književna razdoblja i njihova obilježja • navesti i razlikovati obilježja književnih vrsta • navesti i svrstati autore po razdobljima • prepoznati i imenovati važne podatke iz autorova života i njegova djela • uočavati bitna obilježja strukture djela i navesti njegov sadržaj
	2.3.3. Uočava i povezuje obilježja jezika i stila književnosti kasne antike, postklasičnoga razdoblja, kršćanske literature i hrvatskih latinista. (SŠ (2) LJ B.4.2.)	• prepoznati povijesne i civilizacijske okolnosti povezane s tekstem • navesti književna razdoblja i njihova obilježja • navesti i razlikovati obilježja književnih vrsta • navesti i svrstati autore po razdobljima • prepoznati i imenovati važne podatke iz autorova života i njegova djela • uočavati bitna obilježja strukture djela i navesti njegov sadržaj
	2.3.4. Komentira, diskutira i zaključuje o pojmovima rimske književnosti. (SŠ (2) LJ B.4.4.)	• prepoznati i navesti karakteristike jezika i stila autora • prepoznati stilsku figuru u tekstu • povezati poznate sentencije s njihovim autorima

PODRUČJE: *Civilizacija i baština*

Poznavanje civilizacijskoga konteksta u kojemu se latinski jezik upotrebljava (rimске kulture, civilizacije i baštine) podrazumijeva da pristupnik zna potpodručja i obrazovne ishode navedene u tablici 3.

Tablica 3. Razrada obrazovnih ishoda unutar područja Civilizacija i baština

3. PODRUČJE CIVILIZACIJA I BAŠTINA		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
3.1. Rimска civilizacija	3.1.1. Nabраја, smješta i uspoređuje pojmove povezane s rimskom poviješću. (SŠ (2) LJ C.1.1.)	- imenovati, opisati i usporediti ključna imena i događaje povezane s rimskim mitovima, legendama i povijesti - imenovati službe i uloge u organizaciji rimskoga društva - prepoznati termine povezane s organizacijom rimske vojske
	3.1.2. Nabраја, smješta i povezuje pojmove iz rimskoga svakodnevnog života. (SŠ (2) LJ C.2.1.)	navesti terminologiju i razlikovati obilježja rimske svakodnevice (obitelj, stanovanje, odjeća, obrazovanje, kalendar, religija)
	3.1.3. Prepoznaje najvažnije građevine u Rimu i opisuje njihovu namjenu. (SŠ (2) LJ C.2.2.)	imenovati rimske građevine i povezati ih s njihovom namjenom
3.2. Antičko naslijeđe	3.2.1. Prepoznaje, uočava i uspoređuje utjecaj latinskoga jezika na hrvatski jezik i na druge jezike. (SŠ (2) LJ C.1.3.)	prepoznati, razumjeti i upotrijebiti suvremene riječi latinskoga podrijetla
	3.2.2. Opisuje, komentira i diskutira o utjecaju Rima na razvoj civilizacije u našim krajevima. (SŠ (2) LJ C.1.4.)	prepoznati pojmove povezane s crkvenim, pravnim, znanstvenim ili umjetničkim aspektom rimske baštine
	3.2.3. Komentira, diskutira i zaključuje o ulozi latinskoga jezika kao mosta između antike, srednjega vijeka i kasnijih razdoblja. (SŠ (2) LJ C.4.2.)	navesti i upotrijebiti latinske izreke, poslovice i kratice koje se danas upotrebljavaju

1.3. STRUKTURA ISPITA

Ispit državne mature iz Latinskoga jezika na višoj razini sastoji se od triju ispitnih cjelina koje sadrže ukupno **70 zadataka**. U ispitima je moguće ostvariti 70 bodova. Prva ispitna cjelina sadrži zadatke koji nisu međusobno povezani zajedničkim tekstom ili rečenicom, a druga i treća ispitna cjelina sadrže zadatke koji su vezani za polazni tekst.

U drugoj i trećoj ispitnoj cjelini razumijevanje teksta ispituje se na dvama tekstovima od kojih je jedan prozni, a drugi u stihu.

U školskoj godini 2025./2026. autori na čijim će se tekstovima moći ispitati razumijevanje teksta u drugoj i trećoj ispitnoj cjelini jesu Cezar, Ciceron, Ovidije i Vergilije.

U sljedećim tablicama detaljno je opisana struktura cjelokupnoga ispita i svake ispitne cjeline.

U tablici 4. prikazani su područja ispitivanja, broj zadataka, broj bodova te zastupljenost u ispitima.

Tablica 4. Struktura cjelokupnoga ispita

PODRUČJE	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA	ZASTUPLJENOST U ISPITU (%)
<i>Iskustvo teksta i komunikacija</i>	40	40	57
<i>Jezična pismenost</i>	15	15	21,5
<i>Civilizacija i baština</i>	15	15	21,5
UKUPNO	70	70	100

U tablici 5. prikazana je struktura ispitne knjižice prema području ispitivanja te prema broju i vrsti zadataka u ispitima.

Tablica 5. Struktura ispitne knjižice prema području ispitivanja te prema broju i vrsti zadataka

PODRUČJE	VRSTA ZADATAKA		UKUPNO
	Zadatci višestrukoga izbora	Zadatci kratkoga odgovora	
<i>Iskustvo teksta i komunikacija</i>	40	0	40
<i>Jezična pismenost</i>	7	8	15
<i>Civilizacija i baština</i>	7	8	15
UKUPNO	54	16	70

Prva ispitna cjelina – nevezani zadatci

Prva ispitna cjelina sadrži 22 zadatka koji nisu međusobno povezani zajedničkim tekstom ili rečenicom. U toj su ispitnoj cjelini svi zadatci višestrukoga izbora. Tom ispitnom cjelinom ispituju se razumijevanje teksta, književnost, vokabular te rimska civilizacija i antičko naslijeđe.

Tablica 6. *Struktura prve ispitne cjeline*

PODRUČJE	VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	UKUPNI BROJ BODOVA
<i>Iskustvo teksta i komunikacija</i>	zadatci višestrukoga izbora	8	8
<i>Jezična pismenost</i>	zadatci višestrukoga izbora	7	7
<i>Civilizacija i baština</i>	zadatci višestrukoga izbora	7	7
UKUPNO		22	22

Druga ispitna cjelina – zadatci vezani za prozni tekst

Druga ispitna cjelina sadrži izvorni latinski prozni tekst za koji su vezana 24 zadatka. Prvih šesnaest zadataka višestrukoga su izbora, a ostalih osam zadataka kratkoga su odgovora. Ovom ispitnom cjelinom ispituju se razumijevanje teksta, gramatika, književnost i poznavanje civilizacijskoga konteksta.

Tablica 7. *Struktura druge ispitne cjeline*

PODRUČJE	VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	UKUPNI BROJ BODOVA
<i>Iskustvo teksta i komunikacija</i>	zadatci višestrukoga izbora	16	16
<i>Jezična pismenost</i>	zadatci kratkoga odgovora	4	4
<i>Civilizacija i baština</i>	zadatci kratkoga odgovora	4	4
UKUPNO		24	24

Treća ispitna cjelina – zadatci vezani za tekst u stihovima

Treća ispitna cjelina sadrži izvorni latinski tekst u stihovima za koji su vezana 24 zadatka. Prvih šesnaest zadataka višestrukoga su izbora, a ostalih osam zadataka kratkoga su odgovora. Tom ispitnom cjelinom ispituju se razumijevanje teksta, gramatika, književnosti i poznavanje civilizacijskoga konteksta.

Tablica 8. *Struktura treće ispitne cjeline*

PODRUČJE	VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	UKUPNI BROJ BODOVA
<i>Iskustvo teksta i komunikacija</i>	zadatci višestrukoga izbora	16	16
<i>Jezična pismenost</i>	zadatci kratkoga odgovora	4	4
<i>Civilizacija i baština</i>	zadatci kratkoga odgovora	4	4
UKUPNO		24	24

1.4. TEHNIČKI OPIS ISPITA

Tehnički opis ispita podrazumijeva trajanje ispita, izgled i način rješavanja ispita te pribor za rješavanje ispita.

1.4.1. Trajanje ispita

Ispit državne mature iz Latinskoga jezika na višoj razini traje **120 minuta** bez stanke.

Pristupnik može samostalno rasporediti vrijeme rješavanja prve, druge i treće ispitne cjeline.

Vremenik provedbe ispita objavljen je na mrežnoj stranici Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

1.4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj se nalaze svi ispitni materijali.

Važno je pažljivo pročitati tekst općih uputa i tekst uputa za rješavanje zadataka i označavanje točnih odgovora.

Uz svaku vrstu zadataka priložena je uputa za rješavanje. Važno je pažljivo pročitati te upute jer je u njima naznačen i način označavanja točnih odgovora.

Primjeri uputa za rješavanje pojedinih vrsta zadataka nalaze se u poglavlju Primjeri zadataka.

U zadacima zatvorenoga tipa (zadatci višestrukoga izbora) pristupnik mora označiti točne odgovore znakom X na listu za odgovore. Ako pristupnik označi više od jednoga odgovora, zadatak će se bodovati s 0 (nula) bodova bez obzira na to što je među označenima i točan odgovor.

U zadacima kratkoga odgovora pristupnik mora odgovoriti kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi) na za to predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici. Ako pristupnik pogriješi, treba precrtati netočan odgovor, staviti ga u zagradu, napisati točan odgovor i staviti paraf (isključivo skraćeni potpis, a ne puno ime i prezime) pokraj točnoga odgovora.

1.4.3. Pribor

Tijekom pisanja ispita dopušteno je upotrebljavati isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom. Nije dopušteno upotrebljavati rječnike, gramatičke sažetke ni ostala pomagala.

1.5. OPIS BODOVANJA

Pristupnik u ispitu može ostvariti **70 bodova**.

Svaki točno označen odgovor na listu za odgovore u zadacima višestrukoga izbora donosi jedan bod. Uspješnim rješavanjem tih zadataka pristupnik može ostvariti 54 boda.

Svaki točan odgovor u zadacima kratkoga odgovora donosi jedan bod. Uspješnim rješavanjem tih zadataka pristupnik može ostvariti 16 bodova.

Opis bodovanja prema vrsti zadataka prikazan je u tablici 9.

Tablica 9. Opis bodovanja prema vrsti zadataka

Zadaci višestrukoga odgovora	1 bod – točan odgovor 0 bodova – netočan odgovor ili nije označen odgovor ili je označeno više odgovora na listu za odgovore
Zadaci kratkoga odgovora	1 bod – točan odgovor 0 bodova – djelomično točan odgovor, netočan odgovor ili izostanak odgovora

1.5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline

Točan odgovor na svaki zadatak u prvoj ispitnoj cjelini donosi jedan bod.

U prvoj ispitnoj cjelini moguće je ostvariti ukupno **22** boda.

1.5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline

Točan odgovor na svaki zadatak u drugoj ispitnoj cjelini donosi jedan bod.

U drugoj ispitnoj cjelini moguće je ostvariti ukupno **24** boda.

1.5.3. Vrednovanje treće ispitne cjeline

Točan odgovor na svaki zadatak u trećoj ispitnoj cjelini donosi jedan bod.

U trećoj ispitnoj cjelini moguće je ostvariti ukupno **24** boda.

1.6. PRIMJERI ZADATAKA

U ovome poglavlju navedeni su primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka navedeni su uputa za rješavanje tih zadataka, točan odgovor, područje ispitivanja, potpodručje ispitivanja, obrazovni ishod koji se tim zadatkom ispituje te način bodovanja.

1.6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora

Zadatak višestrukoga izbora sastoji se od upute (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu), osnove (u kojoj je postavljen zadatak) te četiriju ponuđenih odgovora od kojih je jedan točan.

Uputa za rješavanje zadataka višestrukoga izbora glasi:

U sljedećim zadatcima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Točan odgovor donosi jedan bod.

Zadatak:

Koja od sljedećih riječi **ne potječe** iz latinskoga jezika?

- A. infekcija
- B. pandemija
- C. respirator
- D. virus

TOČAN ODGOVOR: B

PODRUČJE ISPITIVANJA: 3. *Civilizacija i baština*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 3.2. *Antičko naslijeđe*

OBRAZOVNI ISHOD: 3.2.1. Prepoznaje, uočava i uspoređuje utjecaj latinskoga jezika na hrvatski jezik i na druge jezike. (SŠ (2) LJ C.1.3.)

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije označen odgovor ili su označeni dva i više odgovora

1.6.2. Primjer zadatka kratkoga odgovora

Zadatak kratkoga odgovora sastoji se od upute (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu) i osnove (najčešće pitanja) u kojoj je zadano što pristupnik treba odgovoriti.

Uputa za rješavanje zadataka kratkoga odgovora glasi:

U sljedećim zadatcima odgovorite kratkim odgovorom (riječu ili s nekoliko riječi).

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi jedan bod.

Zadatak:

Stabat mater dolorosa.

Kako glasi akuzativ podcrtane sintagme?

TOČAN ODGOVOR: matrem dolorosam

PODRUČJE ISPITIVANJA: 1. *Jezična pismenost*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 1.1. *Gramatika*

OBRAZOVNI ISHOD: 1.1.2. Prepoznaje, primjenjuje i uspoređuje jednostavnije i jednostavne gramatičke oblike riječi i njihove odnose. (SŠ (2) LJ A.1.2.)

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor

0 bodova – djelomično točan odgovor, netočan odgovor ili izostanak odgovora

1.7. PRIPREMA ZA ISPIT

Popis obrazovnih ishoda za svako područje ispitivanja i tematsku cjelinu pristupnicima može služiti kao provjera usvojenoga znanja.

Dobro poznavanje načina ispitivanja znatno će pomoći pristupnicima da uspješno riješe zadatke u ispitu.

Pristupnicima se savjetuje:

- proučavanje područja ispitivanja te primjera zadataka
- rješavanje oglednih ispita
- proučavanje ispitnoga kataloga.

Literaturu za pripremu ispita iz Latinskoga jezika čine svi udžbenici i priručnici koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih.

Pristupnici se za državnu maturu također mogu pripremati proučavajući tekstove onih autora čija djela mogu biti u ispitu.

Izvorni latinski tekstovi dostupni su na:

www.thelatinlibrary.com ili www.fh-augsburg.de/~harsch/augustana.html te na aplikaciji SPQR.

Način polaganja ispita državne mature, kao i mjere koje se izriču u slučaju nedozvoljenoga ponašanja učenika propisani su Pravilnikom o polaganju državne mature (Narodne novine, 1/13, 41/19, 127/19, 55/20, 53/21, 126/21 i 19/23).

DODATCI ZA VIŠU RAZINU ISPITA

Popis odabranih izreka i poslovice

Ovaj prilog sadrži popis izreka i poslovice koje pristupnici trebaju znati i koje se mogu ispitivati u ispitu državne mature iz Latinskoga jezika na višoj razini. Podrazumijeva se da pristupnik razumije njihov kontekst i okolnosti u kojima su izreka ili poslovice danas primjenjive. Ako je riječ o izrekama koje su citati nekoga od važnijih autora koji pripadaju razdobljima navedenima u kurikulumu, od pristupnika se, osim razumijevanja značenja i upotrebe, očekuje da ih prepozna kao citate i da zna tko je njihov autor.

- | | |
|------------------------------|---|
| 1. A limine. | 23. Ave, Caesar/imperator,
morituri te salutant. |
| 2. A priori. | 24. Bis dat, qui cito dat. |
| 3. Ab initio. | 25. Bona fide. |
| 4. Ab ovo usque ad mala. | 26. Carpe diem. |
| 5. Ab ovo. | 27. Casus belli. |
| 6. Ad acta. | 28. Ceterum censeo
Carthaginem esse delendam. |
| 7. Ad bestias. | 29. Circulus vitiosus. |
| 8. Ad hoc. | 30. Condicio sine qua non. |
| 9. Ad Kalendas Graecas. | 31. Contra bonos mores. |
| 10. Ad litteram. | 32. Coram publico. |
| 11. Ad metalla. | 33. Corpus delicti. |
| 12. Ad personam. | 34. Cui bono? |
| 13. Ad rem. | 35. Cum grano salis. |
| 14. Addenda et corrigenda. | 36. De facto. |
| 15. Age, quod agis. | 37. De gustibus non disputandum est. |
| 16. Alea iacta est. | 38. De iure. |
| 17. Alma mater. | 39. Deus ex machina. |
| 18. Aquila non capit muscas. | 40. Dignum laude virum Musa vetat mori. |
| 19. Arti musices. | 41. Divide et impera. |
| 20. Audaces fortuna iuvat. | 42. Dulce et decorum est pro patria mori. |
| 21. Audiatur et altera pars. | |
| 22. Aurora Musis amica. | |

43. Duobus litigantibus tertius gaudet.
44. Eo ipso.
45. Errare humanum est.
46. Etiam tu, mi fili!
47. Ex abrupto.
48. Ex aequo et bono.
49. Ex lege.
50. Ex officio.
51. Exegi monumentum aere perennius.
52. Exempli gratia.
53. Expressis verbis.
54. Fama volat, scripta manent.
55. Festina lente.
56. Fiat iustitia, pereat mundus.
57. Graecia capta ferum victorem
cepit et artes intulit agresti Latio.
58. Hannibal ad portas.
59. Hic et nunc.
60. Hic Rhodus, hic salta.
61. Hoc loco.
62. Hoc sensu.
63. Hodie mihi, cras tibi.
64. Homo novus.
65. Honores mutant mores.
66. Honoris causa.
67. Horribile visu.
68. In absentia.
69. In continuo.
70. In dubio pro reo.
71. In flagranti.
72. In margine.
73. In medias res.
74. In memoriam.
75. In praesentia.
76. In silvam ligna ferre.
77. In spe.
78. Incidit in Scyllam,
qui vult vitare Charybdim.
79. Iniuriam qui facturum est, iam fecit.
80. Inter nos.
81. Inter partes.
82. Inter vivos.
83. Ipse dixit.
84. Ipso facto.
85. Ipso iure.
86. Labor omnia vincit.
87. Laconica brevitatis.
88. Lapsus calami.
89. Lapsus linguae.
90. Laudator temporis acti.
91. Lege artis.
92. Licentia poetica.
93. Lupus in fabula.
94. Mala fide.
95. Manu propria.
96. Manus manum lavat.
97. Margaritae ante porcos.
98. Mel in ore, fel in corde.
99. Mens sana in corpore sano.
100. Modus vivendi.
101. Mortis causa.
102. Mutatis mutandis.
103. Naturalia non sunt turpia.
104. Ne quid nimis.

105. Nec Hercules contra duos.
 106. Nihil agenti dies longus est.
 107. Nihil obstat.
 108. Noli turbare/tangere circulos meos.
 109. Nomina sunt odiosa.
 110. Non bene pro toto
 libertas venditur auro.
 111. Non omnis moriar.
 112. Non plus ultra.
 113. Non quis, sed quid.
 114. Non sequitur.
 115. Nosce te ipsum.
 116. Nulla dies sine linea.
 117. Nulla regula sine exceptione.
 118. O tempora, o mores!
 119. Obliti privatorum publica curate.
 120. Omne vivum ex ovo.
 121. Omnia praeclara rara.
 122. Pacta sunt servanda.
 123. Panem et circenses.
 124. Parce tempori.
 125. Pars pro toto.
 126. Per acclamationem.
 127. Per aspera ad astra.
 128. Periculum in mora.
 129. Persona (non) grata.
 130. Piscem natare doces.
 131. Pleno titulo.
 132. Pollice presso.
 133. Pollice verso.
 134. Post festum.
 135. Post nubila Phoebus.
 136. Primus inter pares.
 137. Principiis obsta.
 138. Pro domo sua.
 139. Pro et contra.
 140. Pro forma.
 141. Quid pro quo.
 142. Qui tacet, consentire videtur.
 143. Quidquid id est, timeo Danaos
 et dona ferentes.
 144. Quod licet Iovi, non licet bovi.
 145. Quod nocet, saepe docet.
 146. Quorum (praesentia sufficit).
 147. Quot linguas calles, tot homines vales.
 148. Quousque tandem?
 149. Relata refero.
 150. Rem tene, verba sequentur.
 151. Repetitio est mater studiorum.
 152. Res nullius.
 153. Res, non verba.
 154. Ridendo dicere verum.
 155. Sapienti sat.
 156. Saxa loquuntur.
 157. Sero venientibus ossa.
 158. Si duo faciunt idem, non est idem.
 159. Si tacuisses, philosophus mansisses.
 160. Sine ira et studio.
 161. Sit tibi terra levis.
 162. Sit venia verbo.
 163. Status/In statu quo ante.
 164. Stricto sensu.
 165. Sua sponte.
 166. Sub iudice.

- | | |
|----------------------------------|---|
| 167. Sub poena. | 178. Ut desint vires, tamen
est laudanda voluntas. |
| 168. Sub rosa. | 179. Vade mecum. |
| 169. Sui generis. | 180. Varietas delectat. |
| 170. Sui iuris. | 181. Venia docendi/legendi. |
| 171. Suum cuique. | 182. Vice versa. |
| 172. Tabula rasa. | 183. Vis maior. |
| 173. Tacite. | 184. Volens, nolens. |
| 174. Tertium non datur. | 185. Votum separatum. |
| 175. Testis unus, testis nullus. | 186. Vulpes pilum mutat, non mores. |
| 176. Ubi tu Gaius, ego Gaia. | |
| 177. Urbi et orbi. | |

Popis odabranih kratica

Ovaj popis sadrži sve kratice koje pristupnici trebaju znati i koje se mogu ispitivati u ispitu državne mature iz Latinskoga jezika na višoj razini.

OSOBNNA IMENA

A. – Aulus

App. – Appius

C. – Gaius

Cn. – Gnaeus

D. – Decimus

L. – Lucius

M. – Marcus

P. – Publius

Q. – Quintus

S. ili Sex. – Sextus

T. – Titus

Ti. ili Tib. – Tiberius

OSTALE KRATICE

a. a. – ad acta
 add. – addenda
 A. D. – anno Domini
 a. m. – ante meridiem
 aed. – aedilis
 anon. – anonymus
 app. – appendix
 c. ili cap. – caput
 cca. – circa
 corr. – corrigenda
 cos. – consul
 dr. sc. – doctor scientiae
 ed. – editor
 e. g. – exempli gratia
 etc. – et cetera
 ex l. ili ex lib. – ex libris
 f. – filius
 ib. ili ibid. – ibidem
 id. – idem
 Id. – Idus
 i. e. – id est
 imp. – imperator
 K. ili Kal. – Kalendae
 l. ili lib. – liber
 l. c. ili loc. cit. – loco citato

l. s. – locus sigilli
 leg. – legatus
 m. p. – manu propria
 mr. sc. – magister scientiae
 n. – nota
 N. B. – nota bene
 Non. – Nonae
 non seq. – non sequitur
 op. c. ili op. cit. – opus citatum
 p. – pagina
 p. m. – post meridiem
 pont. max. – pontifex maximus
 pr. – praetor
 praef. – praefectus
 proc. – proconsul
 p. t. – pleno titulo
 s. – senatus
 sc. – scilicet
 S. P. Q. R. – senatus populusque Romanus
 tit. – titulus
 tr. pl. – tribunus plebis
 v. – vide
 vol. – volumen
 vs. – versus
 v. v. – vice versa

Vokabular

Imenice 1. deklinacije:

agricola, -ae, m. – ratar
amica, -ae, f. – prijateljica
amicitia, -ae, f. – prijateljstvo
aqua, -ae, f. – voda
audacia, -ae, f. – odvažnost
causa, -ae, f. – uzrok, razlog
concordia, -ae, f. – sloga
copia, -ae, f. – obilje; pl. čete
dea, -ae, f. – božica
disciplina, -ae, f. – red, disciplina
discordia, -ae, f. – nesloga
epistula, -ae, f. – pismo
fabula, -ae, f. – priča
fama, -ae, f. – glasina
familia, -ae, f. – obitelj
femina, -ae, f. – žena
filia, -ae, f. – kći
flamma, -ae, f. – plamen
forma, -ae, f. – oblik, ljepota
fortuna, -ae, f. – sudbina, sreća
gloria, -ae, f. – slava
historia, -ae, f. – povijest
inimicitia, -ae, f. – neprijateljstvo
iniuria, -ae, f. – nepravda
insula, -ae, f. – otok, stambena zgrada
iustitia, -ae, f. – pravda
lingua, -ae, f. – jezik
luna, -ae, f. – mjesec
memoria, -ae, f. – sjećanje, pamćenje
natura, -ae, f. – priroda
nauta, -ae, m. – mornar
patientia, -ae, f. – strpljenje
patria, -ae, f. – domovina
poena, -ae, f. – kazna

poeta, -ae, m. – pjesnik
porta, -ae, f. – vrata
puella, -ae, f. – djevojka
pugna, -ae, f. – bitka
sapientia, -ae, f. – mudrost
silva, -ae, f. – šuma
terra, -ae, f. – zemlja
via, -ae, f. – cesta
victoria, -ae, f. – pobjeda
vita, -ae, f. – život

Imenice 2. deklinacije:

ager, agri, m. – polje
amicus, -i, m. – prijatelj
animus, -i, m. – duh
annus, -i, m. – godina
arma, -orum, n. – oružje
bellum, -i, n. – rat
caelum, -i, n. – nebo
castra, -orum, n. – tabor
consilium, -ii, n. – savjet, vijeće, namjera
deus, -i, m. – bog
dominus, -i, m. – gospodar, Gospodin
donum, -i, n. – dar
equus, -i, m. – konj
exemplum, -i, n. – primjer
fatum, -i, n. – sudbina
ferrum, -i, n. – željezo
filius, -ii, m. – sin
fluvius, -ii, m. – rijeka
forum, -i, n. – trg
gladius, -ii, m. – mač
imperium, -ii, n. – vlast, carstvo
inimicus, -i, m. – neprijatelj
initium, -ii, n. – početak

iudicium, -ii, n. – sud
 liber, libri, m. – knjiga
 locus, -i, m. – mjesto
 magister, -tri, m. – učitelj
 malum, -i, n. – zlo
 medicus, -i, m. – liječnik
 modus, -i, m. – način, mjera
 murus, -i, m. – zid
 numerus, -i, m. – broj
 oculus, -i, m. – oko
 odium, -ii, n. – mržnja
 oppidum, -i, n. – utvrda, grad
 periculum, -i, n. – opasnost
 populus, -i, m. – narod
 proelium, -ii, n. – bitka, boj
 puer, -i, m. – dječak
 regnum, -i, n. – kraljevstvo, vlast
 servus, -i, m. – rob
 signum, -i, n. – znak
 verbum, -i, n. – riječ
 vinum, -i, n. – vino
 vir, viri, m. – muškarac, muž
 vocabulum, -i, n. – riječ

Imenice 3. deklinacije:

amor, -oris, m. – ljubav
 animal, -alis, n. – životinja
 ars, artis, f. – umijeće, vještina
 canis, -is, m. – pas
 caput, -itis, n. – glava, poglavlje
 carmen, -inis, n. – pjesma
 civis, -is, m. – građanin
 civitas, -atis, f. – grad, država
 consul, -ulis, m. – konzul
 corpus, -oris, n. – tijelo
 crimen, -inis, n. – zločin, zlodjelo

cupido, -inis, f. – želja
 cupiditas, -atis, f. – želja
 dolor, -oris, m. – bol
 dux, ducis, m. – vođa
 error, -oris, m. – greška
 finis, -is, m. – kraj, granica
 flumen, -inis, n. – rijeka
 frater, -tris, m. – brat
 gens, gentis, f. – pleme, narod
 genus, -eris, n. – rod, vrsta
 homo, -inis, m. – čovjek
 honor, -oris, m. – čast
 hostis, -is, m. – neprijatelj
 ignis, -is, m. – vatra
 imago, -inis, f. – slika
 iter, itineris, n. – put
 ius, iuris, n. – pravo
 iudex, -icis, m. – sudac
 iuvenis, -is, m. – mladić
 iuventus, -utis, f. – mladost
 labor, -oris, m. – rad, napor, muka
 lex, legis, f. – zakon
 libertas, -atis, f. – sloboda
 litus, -oris, n. – obala
 lux, lucis, f. – svjetlo
 mare, -is, n. – more
 mater, -tris, f. – majka
 mens, mentis, f. – um, pamet, duša
 miles, -itis, m. – vojnik
 mons, montis, m. – brdo, planina
 mors, mortis, f. – smrt
 mos, moris, m. – običaj; pl. ponašanje
 multitudo, -inis, f. – mnoštvo
 navis, -is, f. – brod, lađa
 nomen, -inis, n. – ime
 nox, noctis, f. – noć

opus, operis, n. – djelo
 oratio, -onis, f. – govor
 orator, -oris, m. – govornik
 origo, -inis, f. – početak
 os, oris, n. – usta; lice
 pars, partis, f. – dio
 pater, -tris, m. – otac
 pax, pacis, f. – mir
 potestas, -atis, f. – moć, vlast
 rex, regis, m. – kralj
 rus, ruris, n. – selo
 sol, solis, m. – sunce
 soror, -oris, f. – sestra
 tempus, -oris, n. – vrijeme
 timor, -oris, m. – strah
 urbs, urbis, f. – grad
 uxor, -oris, f. – žena, supruga
 victor, -oris, m. – pobjednik
 virtus, -utis, f. – vrlina, hrabrost
 voluntas, -atis, f. – volja
 vox, vocis, f. – glas
 vulnus, -eris, n. – rana

Imenice 4. deklinacije:

adventus, -us, m. – dolazak, došašće
 domus, -us, f. – kuća, dom
 exercitus, -us, m. – vojska
 fructus, -us, m. – plod
 manus, -us, f. – ruka, četa
 metus, -us, m. – strah
 senatus, -us, m. – senat

Imenice 5. deklinacije:

dies, diei, m./f. – dan, rok
 res, rei, f. – stvar; res publica – država
 facies, -iei, f. – lice

fides, -ei, f. – vjera
 spes, -ei, f. – nada

Pridjevi 1. i 2. deklinacije:

aeternus, 3 – vječan
 altus, 3 – visok, dubok
 antiquus, 3 – star
 beatus, 3 – blažen, sretan
 ceteri, -ae, -a – drugi, ostali
 clarus, 3 – slavan
 dignus, 3 – dostojan, vrijedan
 durus, 3 – tvrd
 humanus, 3 – ljudski
 iustus, 3 – pravedan
 latus, 3 – širok
 liber, -era, -erum – slobodan
 longus, 3 – dugačak, dug
 medius, 3 – srednji
 miser, -era, -erum – jadan
 necessarius, 3 – potreban
 nocturnus, 3 – noćni
 notus, 3 – poznat
 novus, 3 – nov
 plenus, 3 – pun
 publicus, 3 – javan
 pulcher, -chra, -chrum – lijep
 varius, 3 – različit
 vivus, 3 – živ

Pridjevi 3. deklinacije:

audax, -acis – odvažan
 brevis, -e – kratak
 celer, -eris, -ere – brz
 civilis, -e – građanski
 communis, -e – zajednički
 dives, -itis – bogat

dulcis, -e – sladak
 felix, -icis – sretan
 fidelis, -e – vjeran
 fortis, -e – hrabar
 gravis, -e – težak
 immortalis, -e – besmrtn
 ingens, -entis – golem
 levis, -e – lak
 mortalis, -e – smrtan
 omnis, -e – sav, svaki
 sapiens, -ntis – mudar
 tristis, -e – tužan
 utilis, -e – koristan
 vetus, -eris – star

Glagoli 1. konjugacije:

amo, 1. – voljeti
 appello, 1. – nazivati
 do, 1. dedi, datum – dati
 dono, 1. – darivati, dati
 dubito, 1. – sumnjati, biti u dvojbi
 ignoro, 1. – ne znati
 laboro, 1. – raditi, mučiti se
 laudo, 1. – hvaliti
 narro, 1. – pripovijedati, pričati
 pugno, 1. – boriti se
 servo, 1. – čuvati
 sto, 1. steti, staturus – stajati
 veto, 1. vetui, vetitum – zabraniti
 voco, 1. – zvati, nazivati

Glagoli 2. konjugacije:

augeo, 2. auxi, auctum – povećavati
 debeo, 2. debui, debitum – morati, dugovati
 deleo, 2. deleui, deletum – razarati

doceo, 2. docui, doctum – poučavati
 exerceo, 2. exercui, exercitum – vježbati
 habeo, 2. habui, habitum – imati
 iaceo, 2. iacui, – – ležati
 iubeo, 2. iussi, iussum – zapovijedati
 maneo, 2. mansi, mansum – ostati
 moneo, 2. monui, monitum
 – opominjati
 mereo, 2. merui, meritum – zaslužiti
 moveo, 2. movi, motum – micati
 pareo, 2. parui, pariturus – pokoravati se
 respondeo, 2. respondi, responsum
 – odgovarati
 timeo, 2. timui, – – bojati se
 video, 2. vidi, visum – vidjeti

Glagoli 3. konjugacije:

accipio, 3. accepi, acceptum – primiti, prihvatiti
 ago, 3. egi, actum – raditi
 cado, 3. cecidi, casurus – pasti
 capio, 3. cepi, captum – uhvatiti, zarobiti, osvojiti
 colo, 3. colui, cultum – obrađivati; njegovati, poštivati
 condo, 3. condidi, conditum – osnovati
 credo, 3. credidi, creditum – vjerovati
 cresco, 3. crevi, cretum – rasti
 cupio, 3. cupivi, cupitum – željeti
 defendo, 3. defendi, defensum – braniti
 dico, 3. dixi, dictum – govoriti, reći
 disco, 3. didici, – – učiti
 divido, 3. divisi, divisum – podijeliti
 duco, 3. duxi, ductum – voditi
 facio, 3. feci, factum – raditi, činiti
 fugio, 3. fugi, fugiturus – bježati
 gero, 3. gessi, gestum – voditi

iacio, 3. ieci, iactum – bacati
 instituo, 3. institui, institutum
 – ustanoviti
 interficio, 3. interfeci, interfectum
 – ubiti
 lego, 3. legi, lectum – čitati
 metuo, 3. metui, – – bojati se
 mitto, 3. misi, missum – poslati
 peto, 3. petivi (petii), petitum – tražiti
 pono, 3. posui, positum – staviti
 relinquo, 3. reliqui, relictum – ostaviti
 scribo, 3. scripsi, scriptum – pisati
 vinco, 3. vici, victum – pobijediti
 vivo, 3. vixi, – – živjeti

Glagoli 4. konjugacije:

audio, 4. – čuti, slušati
 nescio, 4. nescivi (nescii), nescitum – ne
 znati
 punio, 4. – kažnjavati
 scio, 4. scivi (scii), scitum – znati
 venio, 4. veni, ventum – doći

Deponentni glagoli:

(ad)hortor, 1. (ad)hortatus sum – bodriti,
 hrabriti
 loquor, 3. locutus sum – govoriti
 morior, 3. mortuus sum – umrijeti
 nascor, 3. natus sum – roditi se
 patior, 3. passus sum – trpjeti, podnositi
 sequor, 3. secutus sum – slijediti
 utor, 3. usus sum – koristiti se, služiti se

Prilozi:

bene – dobro
 cotidie – svakodnevno
 cras – sutra
 cur – zašto
 deinde – zatim
 diu – dugo
 fere – gotovo, otprilike
 haud – ne baš, ne
 hodie – danas
 iam – već
 ibi – ondje, onda
 ita – tako
 magis – više
 nondum – još ne
 numquam – nikada
 nunc – sada
 olim – nekoć, jednom
 postea – zatim, poslije
 postremo – naposljetku, konačno
 saepe – često
 satis – dosta
 semper – uvijek
 tum – tada
 tunc – tada

Veznici:

at – i
 atque – i
 aut – ili
 autem – pak
 et – i
 etiam – također
 nec – ni, niti
 neque – ni, niti
 sed – ali

2. OSNOVNA RAZINA ISPITA

2.1. PODRUČJA ISPITIVANJA

Ciljevi ispita državne mature iz Latinskoga jezika kao klasičnoga jezika jesu:

- provjera razumijevanja teksta pisanoga latinskim jezikom te provjera ovladanosti jezičnom strukturom latinskoga jezika i usvojenosti vokabulara
- provjera razumijevanja konteksta latinskoga teksta te njegove poruke
- provjera prepoznavanja i razumijevanja utjecaja latinskoga jezika u društvu tijekom povijesti do danas.

Ispitom državne mature iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini provjeravaju se sljedeća ključna znanja i vještine koje proizlaze iz triju područja ispitivanja:

1. *Jezična pismenost* – provjerava se ovladanost jezičnom strukturom latinskoga jezika uz sposobnost prepoznavanja i povezivanja gramatičkih kategorija u hrvatskome jeziku i usvojenost vokabulara i leksičkih kompetencija uz razumijevanje riječi latinskoga podrijetla i njihove primjene
2. *Iskustvo teksta i komunikacija* – provjerava se sposobnost razumijevanja i prevođenja prilagođenoga i izvornoga teksta pisanoga latinskim jezikom i poznavanje kulturno-povijesnih i općih civilizacijskih okolnosti u kojima su pojedini tekstovi nastali
3. *Civilizacija i baština* – provjerava se poznavanje civilizacijskoga konteksta u kojemu se latinski jezik upotrebljava (rimske kulture, civilizacije i baštine).

2.2. OBRAZOVNI ISHODI

U ovome su poglavlju za svako područje ispitivanja navedeni obrazovni ishodi odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati i razumjeti da bi ostvario željeni rezultat u ispitivanju državne mature iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini.

PODRUČJE: *Jezična pismenost*

Ovladanost jezičnom strukturom latinskoga jezika uz sposobnost prepoznavanja i povezivanja gramatičkih kategorija u hrvatskome jeziku i usvojenost vokabulara i leksičkih kompetencija uz razumijevanje riječi latinskoga podrijetla i njihove primjene podrazumijevaju da pristupnik zna potpodručja i obrazovne ishode navedene u tablici 1.

Tablica 1. Razrada obrazovnih ishoda unutar područja Jezična pismenost

1. PODRUČJE JEZIČNA PISMENOST		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
1.1. Gramatika	1.1.1. Vlada pravilima čitanja i pisanja te pravilnoga naglašavanja latinskih riječi. (SŠ (2) LJ A.1.1.)	• primijeniti pravila klasičnoga i tradicionalnoga izgovora • odrediti mjesto naglaska u riječi
	1.1.2. Prepoznaje, primjenjuje i uspoređuje jednostavne i složene gramatičke oblike riječi i njihove odnose. (SŠ (2) LJ A.2.1.)	• prepoznati na primjeru oblik imenice, pridjeva, zamjenice, broja, priloga, glagola, sintagme • definirati oblik imenice, pridjeva, zamjenice, broja, priloga, glagola, sintagme • preoblikovati imenicu, pridjev, zamjenicu, broj, prilog, glagol, sintagmu • primijeniti u rečenici oblik imenice, pridjeva, zamjenice, broja, priloga, glagola, sintagme • prepoznati na primjeru i raščlaniti dijelove konstrukcije (ACI, NCI, PKA, PKP, AA)
1.2. Vokabular	1.2.1. Prepoznaje, upotrebljava i raščlanjuje riječi iz prilagođenih tekstova kao i latinizme u hrvatskome jeziku. (SŠ (2) LJ A.2.2.)	• navesti značenje riječi, sinonime i antonime • prepoznati značenje riječi, sinonime i antonime • prepoznati, razumjeti i upotrijebiti suvremene riječi latinskoga podrijetla

PODRUČJE: *Iskustvo teksta i komunikacija*

Sposobnost razumijevanja i prevođenja prilagođenoga i izvornoga teksta pisanoga latinskim jezikom i poznavanje kulturno-povijesnih i općih civilizacijskih okolnosti u kojima su pojedini tekstovi nastali podrazumijevaju da pristupnik zna potpodručja i obrazovne ishode navedene u tablici 2.

Tablica 2. Razrada obrazovnih ishoda unutar područja Iskustvo teksta i komunikacija

2. PODRUČJE ISKUSTVO TEKSTA I KOMUNIKACIJA		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.1. Odnosi	2.1.1. Prepoznaje, razlikuje i analizira odnose riječi u rečenicama. (SŠ (2) LJ B.2.1.)	• prepoznati i imenovati funkcije riječi • odrediti odnose unutar rečenice • odrediti odnose među rečenicama
2.2. Razumijevanje teksta	2.2.1. Razumije i objašnjava prilagođeni latinski tekst. (SŠ (2) LJ B.2.2.)	• razumjeti sadržaj ili poruku teksta • prevesti riječ, dio rečenice ili rečenicu uz pomoć komentara

PODRUČJE: Civilizacija i baština

Poznavanje civilizacijskoga konteksta u kojemu se latinski jezik upotrebljava (rimske kulture, civilizacije i baštine) podrazumijeva da pristupnik zna potpodručja i obrazovne ishode navedene u tablici 3.

Tablica 3. Razrada obrazovnih ishoda unutar područja Civilizacija i baština

3. PODRUČJE CIVILIZACIJA I BAŠTINA		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
3.1. Rimska civilizacija	3.1.1. Nabraja, smješta i povezuje ključne osobe, pojmove i događaje iz rimske povijesti. (SŠ (2) LJ C.1.1.)	- imenovati, opisati i usporediti ključna imena i događaje povezane s rimskim mitovima, legendama i povijesti - imenovati službe i uloge u organizaciji rimskoga društva
	3.1.2. Nabraja, smješta i povezuje pojmove povezane s izabranim temama. (SŠ (2) LJ C.2.1.)	- navesti terminologiju i razlikovati obilježja rimske svakodnevice (obitelj, stanovanje, odjeća, obrazovanje, kalendar, religija) - imenovati rimske građevine i povezati ih s njihovom namjenom - navesti latinska odnosno hrvatska imena gradova i područja iz razdoblja staroga Rima na području Hrvatske i svijeta - prepoznati termine povezane s organizacijom rimske vojske
3.2. Antičko naslijeđe	3.2.1. Nabraja, smješta i povezuje pojmove povezane s izabranim temama. (SŠ (2) LJ C.2.1.)	- imenovati i smjestiti ostatke rimskih građevina u gradove ili područja gdje se nalaze - navesti i upotrijebiti latinske izreke, poslovice i kratice koje se danas upotrebljavaju - prepoznati pojmove povezane s crkvenim, pravnim, znanstvenim ili umjetničkim aspektom rimske baštine

2.3. STRUKTURA ISPITA

Ispit državne mature iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini sastoji se od dviju ispitnih cjelina koje sadrže ukupno **55 zadataka**. U ispitu je moguće ostvariti **55 bodova**. Prva ispitna cjelina sadrži zadatke koji nisu međusobno povezani zajedničkim tekstom ili rečenicom, a druga ispitna cjelina sadrži zadatke koji su vezani za polazni tekst.

U drugoj ispitnoj cjelini razumijevanje teksta ispituje se na prilagođenome ili izvornome tekstu.

U sljedećim tablicama prikazana je struktura cjelokupnoga ispita i svake ispitne cjeline.

U tablici 4. prikazani su područja ispitivanja, broj zadataka, broj bodova te zastupljenost u ispitu.

Tablica 4. Struktura cjelokupnoga ispita

PODRUČJE	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA	ZASTUPLJENOST U ISPITU (%)
<i>Iskustvo teksta i komunikacija</i>	30	30	55
<i>Jezična pismenost</i>	15	15	27
<i>Civilizacija i baština</i>	10	10	18
UKUPNO	55	55	100

U tablici 5. prikazana je struktura ispitne knjižice prema području ispitivanja te prema broju i vrsti zadataka u ispitu.

Tablica 5. Struktura ispitne knjižice prema području ispitivanja te prema broju i vrsti zadataka

PODRUČJE	VRSTA ZADATAKA		UKUPNO
	Zadatci višestrukoga izbora	Zadatci kratkoga odgovora	
<i>Iskustvo teksta i komunikacija</i>	30	0	30
<i>Jezična pismenost</i>	5	10	15
<i>Civilizacija i baština</i>	5	5	10
UKUPNO	40	15	55

Prva ispitna cjelina – nevezani zadatci

Prva ispitna cjelina sadrži 20 zadataka koji nisu međusobno povezani zajedničkim tekstom ili rečenicom. U toj su ispitnoj cjelini svi zadatci višestrukoga izbora. Tom ispitnom cjelinom ispituju se razumijevanje teksta, vokabular te rimska civilizacija i antičko naslijeđe.

Tablica 6. Struktura prve ispitne cjeline

PODRUČJE	VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	UKUPNI BROJ BODOVA
<i>Iskustvo teksta i komunikacija</i>	zadatci višestrukoga izbora	10	10
<i>Jezična pismenost</i>	zadatci višestrukoga izbora	5	5
<i>Civilizacija i baština</i>	zadatci višestrukoga izbora	5	5
UKUPNO		20	20

Druga ispitna cjelina – zadatci vezani za prozni tekst

Druga ispitna cjelina sadrži prilagođeni ili izvorni latinski prozni tekst za koji je vezano 35 zadataka. Prvih dvadeset zadataka višestrukoga su izbora, a ostalih petnaest zadataka kratkoga su odgovora. Tom ispitnom cjelinom ispituju se razumijevanje teksta, gramatika i poznavanje rimske civilizacije i antičkoga naslijeđa.

Tablica 7. Struktura druge ispitne cjeline

PODRUČJE	VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	UKUPNI BROJ BODOVA
<i>Iskustvo teksta i komunikacija</i>	zadatci višestrukoga izbora	20	20
<i>Jezična pismenost</i>	zadatci kratkoga odgovora	10	10
<i>Civilizacija i baština</i>	zadatci kratkoga odgovora	5	5
UKUPNO		35	35

2.4. TEHNIČKI OPIS ISPITA

Tehnički opis ispita podrazumijeva trajanje ispita, izgled i način rješavanja ispita te pribor za rješavanje ispita.

2.4.1. Trajanje ispita

Ispit državne mature iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini traje **100 minuta** bez stanke.

Pristupnik može samostalno rasporediti vrijeme rješavanja prve i druge ispitne cjeline.

Vremenik provedbe ispita objavljen je na mrežnoj stranici Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

2.4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj se nalaze svi ispitni materijali.

Važno je pažljivo pročitati tekst općih uputa i tekst uputa za rješavanje zadataka i označavanje točnih odgovora.

Uz svaku vrstu zadataka priložena je uputa za rješavanje. Važno je pažljivo pročitati te upute jer je u njima naznačen i način označavanja točnih odgovora.

Primjeri uputa za rješavanje pojedinih vrsta zadataka nalaze se u poglavlju Primjeri zadataka.

U zadacima zatvorenoga tipa (zadatci višestrukoga izbora) pristupnik mora označiti točne odgovore znakom X na listu za odgovore. Ako pristupnik označi više od jednoga odgovora, zadatak će se bodovati s 0 (nula) bodova bez obzira na to što je među označenima i točan odgovor.

U zadacima kratkoga odgovora pristupnik mora odgovoriti kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom) na za to predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici. Ako pristupnik pogriješi, treba precrtati netočan odgovor, staviti ga u zagradu, napisati točan odgovor i staviti paraf (isključivo skraćeni potpis, a ne puno ime i prezime) pokraj točnoga odgovora.

2.4.3. Pribor

Tijekom pisanja ispita dopušteno je upotrebljavati isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom. Nije dopušteno upotrebljavati rječnike, gramatičke sažetke ni ostala pomagala.

2.5. OPIS BODOVANJA

Pristupnik u ispitu može ostvariti **55 bodova**.

Svaki točno označen odgovor na listu za odgovore u zadacima višestrukoga izbora donosi jedan bod. Uspješnim rješavanjem tih zadataka pristupnik može ostvariti 40 bodova.

Svaki točan odgovor u zadacima kratkoga odgovora donosi jedan bod. Uspješnim rješavanjem tih zadataka pristupnik može ostvariti 15 bodova.

Opis bodovanja prema vrsti zadataka prikazan je u tablici 8.

Tablica 8. Opis bodovanja prema vrsti zadataka

Zadaci višestrukoga odgovora	1 bod – točan odgovor 0 bodova – netočan odgovor ili nije označen odgovor ili je označeno više odgovora na listu za odgovore
Zadaci kratkoga odgovora	1 bod – točan odgovor 0 bodova – djelomično točan odgovor, netočan odgovor ili izostanak odgovora

2.5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline

Točan odgovor na svaki zadatak u prvoj ispitnoj cjelini donosi jedan bod.

U prvoj ispitnoj cjelini moguće je ostvariti ukupno **20 bodova**.

2.5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline

Točan odgovor na svaki zadatak u drugoj ispitnoj cjelini donosi jedan bod.

U drugoj ispitnoj cjelini moguće je ostvariti ukupno **35 bodova**.

2.6. PRIMJERI ZADATAKA

U ovome su poglavlju navedeni primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka navedena je uputa za rješavanje tih zadataka, točan odgovor, područje ispitivanja, potpodručje ispitivanja, obrazovni ishod koji se tim zadatkom ispituje te način bodovanja.

2.6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora

Zadatak višestrukoga izbora sastoji se od upute (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu), osnove (u kojoj je postavljen zadatak) te četiriju ponuđenih odgovora od kojih je jedan točan.

Upute za rješavanje zadataka višestrukoga izbora glase:

U sljedećim zadatcima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Točan odgovor donosi jedan bod.

Zadatak:

Quid facerem.

U kojemu je padežu podcrtana riječ?

- A. u nominativu
- B. u dativu
- C. u akuzativu
- D. u ablativu

TOČAN ODGOVOR: C

PODRUČJE ISPITIVANJA: 1. *Jezična pismenost*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 1.1. *Gramatika*

OBRAZOVNI ISHOD: 1.1.2. Prepoznaje, primjenjuje i uspoređuje jednostavne i složene gramatičke oblike riječi i njihove odnose. (SŠ (2) LJ A.2.1.)

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije označen odgovor ili su označeni dva i više odgovora

2.6.2. Primjer zadatka kratkoga odgovora

Zadatak kratkoga odgovora sastoji se od upute (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu) i osnove (najčešće pitanja) u kojoj je zadano što pristupnik treba odgovoriti.

Upute za rješavanje zadataka kratkoga odgovora glase:

U sljedećim zadacima odgovorite kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom).

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi jedan bod.

Zadatak:

Bella terra et mari civilia externaque toto in orbe terrarum saepe gessi,...

Kako glasi antonim podcrtane riječi?

TOČAN ODGOVOR: pax

PODRUČJE ISPITIVANJA: 1. *Jezična pismenost*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 1.2. *Vokabular*

OBRAZOVNI ISHOD: 1.2.1. Prepoznaje, upotrebljava i raščlanjuje riječi iz prilagođenih tekstova, kao i latinizme u hrvatskome jeziku. (SŠ (2) LJ A.2.2.)

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor

0 bodova – djelomično točan odgovor, netočan odgovor ili izostanak odgovora

2.7. PRIPREMA ZA ISPIT

Popis obrazovnih ishoda za svako područje i potpodručje ispitivanja pristupnicima može služiti kao provjera usvojenoga znanja.

Dobro poznavanje načina ispitivanja znatno će pomoći pristupnicima da uspješno riješe zadatke u ispitima.

Pristupnicima se savjetuje:

- proučavanje područja ispitivanja te primjera zadataka
- rješavanje oglednih ispita
- proučavanje ispitnoga kataloga.

Literaturu za pripremu ispita iz Latinskoga jezika čine svi udžbenici i priručnici koje je odobrilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

Pristupnici se za državnu maturu također mogu pripremati proučavajući tekstove onih autora čija djela mogu biti u ispitu.

Izvorni latinski tekstovi dostupni su na: www.thelatinlibrary.com ili www.fh-augsburg.de/~harsch/augustana.html te na aplikaciji SPQR.

Način polaganja ispita državne mature kao i mjere koje se izriču u slučaju nedozvoljenoga ponašanja učenika propisani su Pravilnikom o polaganju državne mature (Narodne novine, 1/13, 41/19, 127/19, 55/20, 53/21, 126/21 i 19/23).

DODATCI ZA OSNOVNU RAZINU ISPITA

Popis odabranih izreka i poslovice

Ovaj prilog sadrži popis izreka i poslovice koje pristupnici trebaju znati i koje se mogu ispitivati u ispitu državne mature iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini. Podrazumijeva se da pristupnici razumiju njihov kontekst i okolnosti u kojima su izreka ili poslovice danas primjenjive.

- | | |
|--|---|
| 1. A limine. | 25. Casus belli. |
| 2. A priori. | 26. Ceterum censeo Carthaginem esse delendam. |
| 3. Ab initio. | 27. Circulus vitiosus. |
| 4. Ab ovo usque ad mala. | 28. Condicio sine qua non. |
| 5. Ab ovo. | 29. Contra bonos mores. |
| 6. Ad acta. | 30. Corpus delicti. |
| 7. Ad bestias. | 31. Cui bono? |
| 8. Ad hoc. | 32. Cum grano salis. |
| 9. Ad Kalendas Graecas. | 33. De facto. |
| 10. Ad litteram. | 34. De gustibus non disputandum est. |
| 11. Ad metalla. | 35. De iure. |
| 12. Ad personam. | 36. Deus ex machina. |
| 13. Ad rem. | 37. Dignum laude virum Musa vetat mori. |
| 14. Age, quod agis. | 38. Divide et impera. |
| 15. Alea iacta est. | 39. Dulce et decorum est pro patria mori. |
| 16. Alma mater. | 40. Duobus litigantibus tertius gaudet. |
| 17. Arti musices. | 41. Eo ipso. |
| 18. Audaces fortuna iuvat. | 42. Errare humanum est. |
| 19. Audiatur et altera pars. | 43. Etiam tu, mi fili! |
| 20. Aurora Mosis amica. | 44. Ex abrupto. |
| 21. Ave, Caesar/imperator, morituri te salutant. | 45. Ex lege. |
| 22. Bis dat, qui cito dat. | 46. Ex officio. |
| 23. Bona fide. | 47. Exegi monumentum aere perennius. |
| 24. Carpe diem. | 48. Exempli gratia. |

49. Expressis verbis.
50. Fama volat, scripta manent.
51. Festina lente.
52. Fiat iustitia, pereat mundus.
53. Graecia capta ferum victorem cepit
et artes intulit agresti Latio.
54. Hannibal ad portas.
55. Hic et nunc.
56. Hic Rhodus, hic salta.
57. Hoc loco.
58. Hodie mihi, cras tibi.
59. Homo novus.
60. Honores mutant mores.
61. Honoris causa.
62. Horribile visu.
63. In absentia.
64. In continuo.
65. In dubio pro reo.
66. In flagranti.
67. In margine.
68. In medias res.
69. In memoriam.
70. In praesentia.
71. In silvam ligna ferre.
72. In spe.
73. Incidit in Scyllam,
qui vult vitare Charybdim.
74. Iniuriam qui facturus est, iam fecit.
75. Inter nos.
76. Ipse dixit.
77. Ipso facto.
78. Ipso iure.
79. Labor omnia vincit.
80. Laconica brevis.
81. Lapsus calami.
82. Lapsus linguae.
83. Laudator temporis acti.
84. Lege artis.
85. Licentia poetica.
86. Lupus in fabula.
87. Mala fide.
88. Manu propria.
89. Manus manum lavat.
90. Margaritas ante porcos.
91. Mel in ore, fel in corde.
92. Mens sana in corpore sano.
93. Modus vivendi.
94. Mortis causa.
95. Mutatis mutandis.
96. Ne quid nimis.
97. Nec Hercules contra duos.
98. Nihil agenti dies longus est.
99. Nihil obstat.
100. Noli turbare/tangere circulos meos.
101. Nomina sunt odiosa.
102. Non bene pro toto libertas
venditur auro.
103. Non omnis moriar.
104. Non plus ultra.
105. Non quis, sed quid.
106. Nosce te ipsum.
107. Nulla dies sine linea.
108. Nulla regula sine exceptione.
109. O tempora, o mores!
110. Obliti privatorum publica curate.
111. Omne vivum ex ovo.
112. Omnia praeclara rara.

113. Pacta sunt servanda.
114. Panem et circenses.
115. Parce tempori.
116. Pars pro toto.
117. Per acclamationem.
118. Per aspera ad astra.
119. Periculum in mora.
120. Persona (non) grata.
121. Piscem natare doces.
122. Pleno titulo.
123. Pollice presso.
124. Pollice verso.
125. Post festum.
126. Post nubila Phoebus.
127. Primus inter pares.
128. Principiis obsta.
129. Pro domo sua.
130. Pro et contra.
131. Pro forma.
132. Quid pro quo.
133. Qui tacet, consentire videtur.
134. Quidquid id est, timeo Danaos
et dona ferentes.
135. Quod licet Iovi, non licet bovi.
136. Quod nocet, saepe docet.
137. Quorum (praesentia sufficit).
138. Quot linguas calles,
tot homines vales.
139. Quousque tandem?
140. Relata refero.
141. Rem tene, verba sequentur.
142. Repetitio est mater studiorum.
143. Res nullius.
144. Res, non verba.
145. Ridendo dicere verum.
146. Sapienti sat.
147. Saxa loquuntur.
148. Sero venientibus ossa.
149. Si duo faciunt idem, non est idem.
150. Si tacuisses, philosophus mansisses.
151. Sine ira et studio.
152. Sit tibi terra levis.
153. Sit venia verbo.
154. Status/In statu quo ante.
155. Sua sponte.
156. Sub iudice.
157. Sub poena.
158. Sub rosa.
159. Sui generis.
160. Sui iuris.
161. Suum cuique.
162. Tabula rasa.
163. Tacite.
164. Tertium non datur.
165. Testis unus, testis nullus.
166. Ubi tu Gaius, ego Gaia.
167. Urbi et orbi.
168. Ut desint vires, tamen
est laudanda voluntas.
169. Vade mecum.
170. Varietas delectat.
171. Venia docendi/legendi.
172. Vice versa.
173. Vis maior.
174. Volens, nolens.
175. Vulpes pilum mutat, non mores.

Popis odabranih kratica

Ovaj popis sadrži sve kratice koje pristupnici trebaju znati i koje se mogu ispitivati u ispitu državne mature iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini.

OSOBNNA IMENA

A. – Aulus

App. – Appius

C. – Gaius

Cn. – Gnaeus

D. – Decimus

L. – Lucius

M. – Marcus

P. – Publius

Q. – Quintus

S. ili Sex. – Sextus

T. – Titus

Ti. ili Tib. – Tiberius

OSTALE KRATICE

a. a. – ad acta

add. – addenda

A. D. – anno Domini

a. m. – ante meridiem

aed. – aedilis

anon. – anonymus

app. – appendix

c. ili cap. – caput

cca. – circa

corr. – corrigenda

cos. – consul

dr. sc. – doctor scientiae

ed. – editor

e. g. – exempli gratia

etc. – et cetera

ex l. ili ex lib. – ex libris

f. – filius

ib. ili ibid. – ibidem

id. – idem

Id. – Idus

i. e. – id est

imp. – imperator

K. ili Kal. – Kalendae

l. ili lib. – liber

l. c. ili loc. cit. – loco citato

l. s. – locus sigilli

leg. – legatus

m. p. – manu propria

mr. sc. – magister scientiae

n. – nota

N. B. – nota bene

Non. – Nonae

non seq. – non sequitur

op. c. ili op. cit. – opus citatum

p. – pagina

p. m. – post meridiem

pont. max. – pontifex maximus

pr. – praetor

praef. – praefectus

proc. – proconsul

p. t. – pleno titulo

s. – senatus

sc. – scilicet

S. P. Q. R. – senatus populusque Romanus

tit. – titulus

tr. pl. – tribunus plebis

v. – vide

vol. – volumen

vs. – versus

v. v. – vice versa

Vokabular

Imenice 1. deklinacije:

agricola, -ae, m. – ratar
 amica, -ae, f. – prijateljica
 amicitia, -ae, f. – prijateljstvo
 aqua, -ae, f. – voda
 audacia, -ae, f. – odvažnost
 causa, -ae, f. – uzrok, razlog
 concordia, -ae, f. – sloga
 copia, -ae, f. – obilje; pl. čete
 dea, -ae, f. – božica
 disciplina, -ae, f. – red, disciplina
 discordia, -ae, f. – nesloga
 epistula, -ae, f. – pismo
 fabula, -ae, f. – priča
 fama, -ae, f. – glasina
 familia, -ae, f. – obitelj
 femina, -ae, f. – žena
 filia, -ae, f. – kći
 flamma, -ae, f. – plamen
 forma, -ae, f. – oblik, ljepota
 fortuna, -ae, f. – sudbina, sreća
 gloria, -ae, f. – slava
 historia, -ae, f. – povijest
 inimicitia, -ae, f. – neprijateljstvo
 iniuria, -ae, f. – nepravda
 insula, -ae, f. – otok, stambena zgrada
 iustitia, -ae, f. – pravda
 lingua, -ae, f. – jezik
 luna, -ae, f. – mjesec
 memoria, -ae, f. – sjećanje, pamćenje
 natura, -ae, f. – priroda
 nauta, -ae, m. – mornar
 patientia, -ae, f. – strpljenje
 patria, -ae, f. – domovina
 poena, -ae, f. – kazna

poeta, -ae, m. – pjesnik

porta, -ae, f. – vrata

puella, -ae, f. – djevojka

pugna, -ae, f. – bitka

sapientia, -ae, f. – mudrost

silva, -ae, f. – šuma

terra, -ae, f. – zemlja

via, -ae, f. – cesta

victoria, -ae, f. – pobjeda

vita, -ae, f. – život

Imenice 2. deklinacije:

ager, agri, m. – polje

amicus, -i, m. – prijatelj

animus, -i, m. – duh

annus, -i, m. – godina

arma, -orum, n. – oružje

bellum, -i, n. – rat

caelum, -i, n. – nebo

castra, -orum, n. – tabor

consilium, -ii, n. – savjet, vijeće, namjera

deus, -i, m. – bog

dominus, -i, m. – gospodar, Gospodin

donum, -i, n. – dar

equus, -i, m. – konj

exemplum, -i, n. – primjer

fatum, -i, n. – sudbina

ferrum, -i, n. – željezo

filius, -ii, m. – sin

fluvius, -ii, m. – rijeka

forum, -i, n. – trg

gladius, -ii, m. – mač

imperium, -ii, n. – vlast, carstvo

inimicus, -i, m. – neprijatelj

initium, -ii, n. – početak

iudicium, -ii, n. – sud
 liber, libri, m. – knjiga
 locus, -i, m. – mjesto
 magister, -tri, m. – učitelj
 malum, -i, n. – zlo
 medicus, -i, m. – liječnik
 modus, -i, m. – način, mjera
 murus, -i, m. – zid
 numerus, -i, m. – broj
 oculus, -i, m. – oko
 odium, -ii, n. – mržnja
 oppidum, -i, n. – utvrda, grad
 periculum, -i, n. – opasnost
 populus, -i, m. – narod
 proelium, -ii, n. – bitka, boj
 puer, -i, m. – dječak
 regnum, -i, n. – kraljevstvo, vlast
 servus, -i, m. – rob
 signum, -i, n. – znak
 verbum, -i, n. – riječ
 vinum, -i, n. – vino
 vir, viri, m. – muškarac, muž
 vocabulum, -i, n. – riječ

Imenice 3. deklinacije:

amor, -oris, m. – ljubav
 animal, -alis, n. – životinja
 ars, artis, f. – umijeće, vještina
 canis, -is, m. – pas
 caput, -itis, n. – glava, poglavlje
 carmen, -inis, n. – pjesma
 civis, -is, m. – građanin
 civitas, -atis, f. – grad, država
 consul, -ulis, m. – konzul
 corpus, -oris, n. – tijelo
 crimen, -inis, n. – zločin, zlodjelo

cupido, -inis, f. – želja
 cupiditas, -atis, f. – želja
 dolor, -oris, m. – bol
 dux, ducis, m. – vođa
 error, -oris, m. – greška
 finis, -is, m. – kraj, granica
 flumen, -inis, n. – rijeka
 frater, -tris, m. – brat
 gens, gentis, f. – pleme, narod
 genus, -eris, n. – rod, vrsta
 homo, -inis, m. – čovjek
 honor, -oris, m. – čast
 hostis, -is, m. – neprijatelj
 ignis, -is, m. – vatra
 imago, -inis, f. – slika
 iter, itineris, n. – put
 ius, iuris, n. – pravo
 iudex, -icis, m. – sudac
 iuvenis, -is, m. – mladić
 iuventus, -utis, f. – mladost
 labor, -oris, m. – rad, napor, muka
 lex, legis, f. – zakon
 libertas, -atis, f. – sloboda
 litus, -oris, n. – obala
 lux, lucis, f. – svjetlo
 mare, -is, n. – more
 mater, -tris, f. – majka
 mens, mentis, f. – um, pamet, duša
 miles, -itis, m. – vojnik
 mons, montis, m. – brdo, planina
 mors, mortis, f. – smrt
 mos, moris, m. – običaj; pl. ponašanje
 multitudo, -inis, f. – mnoštvo
 navis, -is, f. – brod, lađa
 nomen, -inis, n. – ime
 nox, noctis, f. – noć

opus, operis, n. – djelo
 oratio, -onis, f. – govor
 orator, -oris, m. – govornik
 origo, -inis, f. – početak
 os, oris, n. – usta; lice
 pars, partis, f. – dio
 pater, -tris, m. – otac
 pax, pacis, f. – mir
 potestas, -atis, f. – moć, vlast
 rex, regis, m. – kralj
 rus, ruris, n. – selo
 sol, solis, m. – sunce
 soror, -oris, f. – sestra
 tempus, -oris, n. – vrijeme
 timor, -oris, m. – strah
 urbs, urbis, f. – grad
 uxor, -oris, f. – žena, supruga
 victor, -oris, m. – pobjednik
 virtus, -utis, f. – vrlina, hrabrost
 voluntas, -atis, f. – volja
 vox, vocis, f. – glas
 vulnus, -eris, n. – rana

Imenice 4. deklinacije:

adventus, -us, m. – dolazak, došašće
 domus, -us, f. – kuća, dom
 exercitus, -us, m. – vojska
 fructus, -us, m. – plod
 manus, -us, f. – ruka, četa
 metus, -us, m. – strah
 senatus, -us, m. – senat

Imenice 5. deklinacije:

dies, diei, m./f. – dan, rok
 res, rei, f. – stvar; res publica – država
 facies, -iei, f. – lice

fides, -ei, f. – vjera
 spes, -ei, f. – nada

Pridjevi 1. i 2. deklinacije:

aeternus, 3 – vječan
 altus, 3 – visok, dubok
 antiquus, 3 – star
 beatus, 3 – blažen, sretan
 ceteri, -ae, -a – drugi, ostali
 clarus, 3 – slavan
 dignus, 3 – dostojan, vrijedan
 durus, 3 – tvrd
 humanus, 3 – ljudski
 iustus, 3 – pravedan
 latus, 3 – širok
 liber, -era, -erum – slobodan
 longus, 3 – dugačak, dug
 medius, 3 – srednji
 miser, -era, -erum – jadan
 necessarius, 3 – potreban
 nocturnus, 3 – noćni
 notus, 3 – poznat
 novus, 3 – nov
 plenus, 3 – pun
 publicus, 3 – javan
 pulcher, -chra, -chrum – lijep
 varius, 3 – različit
 vivus, 3 – živ

Pridjevi 3. deklinacije:

audax, -acis – odvažan
 brevis, -e – kratak
 celer, -eris, -ere – brz
 civilis, -e – građanski
 communis, -e – zajednički
 dives, -itis – bogat

dulcis, -e – sladak
 felix, -icis – sretan
 fidelis, -e – vjeran
 fortis, -e – hrabar
 gravis, -e – težak
 immortalis, -e – besmrtn
 ingens, -entis – golem
 levis, -e – lak
 mortalis, -e – smrtan
 omnis, -e – sav, svaki
 sapiens, -ntis – mudar
 tristis, -e – tužan
 utilis, -e – koristan
 vetus, -eris – star

Glagoli 1. konjugacije:

amo, 1. – voljeti
 appello, 1. – nazivati
 do, 1. dedi, datum – dati
 dono, 1. – darivati, dati
 dubito, 1. – sumnjati, biti u dvojbi
 ignoro, 1. – ne znati
 laboro, 1. – raditi, mučiti se
 laudo, 1. – hvaliti
 narro, 1. – pripovijedati, pričati
 pugno, 1. – boriti se
 servo, 1. – čuvati
 sto, 1. steti, staturus – stajati
 veto, 1. vetui, vetitum – zabraniti
 voco, 1. – zvati, nazivati

Glagoli 2. konjugacije:

augeo, 2. auxi, auctum – povećavati
 debeo, 2. debui, debitum – morati, dugovati
 deleo, 2. deleui, deletum – razarati

doceo, 2. docui, doctum – poučavati
 exerceo, 2. exercui, exercitum – vježbati
 habeo, 2. habui, habitum – imati
 iaceo, 2. iacui, – ležati
 iubeo, 2. iussi, iussum – zapovijedati
 maneo, 2. mansi, mansum – ostati
 moneo, 2. monui, monitum
 – opominjati
 mereo, 2. merui, meritum – zaslužiti
 moveo, 2. movi, motum – micati
 pareo, 2. parui, pariturus – pokoravati se
 respondeo, 2. respondi, responsum
 – odgovarati
 timeo, 2. timui, – bojati se
 video, 2. vidi, visum – vidjeti

Glagoli 3. konjugacije:

accipio, 3. accepi, acceptum – primiti, prihvatiti
 ago, 3. egi, actum – raditi
 cado, 3. cecidi, casurus – pasti
 capio, 3. cepi, captum – uhvatiti, zarobiti, osvojiti
 colo, 3. colui, cultum – obrađivati; negovati, poštivati
 condo, 3. condidi, conditum – osnovati
 credo, 3. credidi, creditum – vjerovati
 cresco, 3. crevi, cretum – rasti
 cupio, 3. cupivi, cupitum – željeti
 defendo, 3. defendi, defensum – braniti
 dico, 3. dixi, dictum – govoriti, reći
 disco, 3. didici, – učiti
 divido, 3. divisi, divisum – podijeliti
 duco, 3. duxi, ductum – voditi
 facio, 3. feci, factum – raditi, činiti
 fugio, 3. fugi, fugiturus – bježati
 gero, 3. gessi, gestum – voditi

iacio, 3. ieci, iactum – bacati
 instituo, 3. institui, institutum
 – ustanoviti
 interficio, 3. interfeci, interfectum
 – ubiti
 lego, 3. legi, lectum – čitati
 metuo, 3. metui, – bojati se
 mitto, 3. misi, missum – poslati
 peto, 3. petivi (petii), petitum – tražiti
 pono, 3. posui, positum – staviti
 relinquo, 3. reliqui, relictum – ostaviti
 scribo, 3. scripsi, scriptum – pisati
 vinco, 3. vici, victum – pobijediti
 vivo, 3. vixi, – živjeti

Glagoli 4. konjugacije:

audio, 4. – čuti, slušati
 nescio, 4. nescivi (nescii), nescitum – ne
 znati
 punio, 4. – kažnjavati
 scio, 4. scivi (scii), scitum – znati
 venio, 4. veni, ventum – doći

Deponentni glagoli:

(ad)hortor, 1. (ad)hortatus sum – bodriti,
 hrabriti
 loquor, 3. locutus sum – govoriti
 morior, 3. mortuus sum – umrijeti
 nascor, 3. natus sum – roditi se
 patior, 3. passus sum – trpjeti, podnositi
 sequor, 3. secutus sum – slijediti
 utor, 3. usus sum – koristiti se, služiti se

Prilozi:

bene – dobro
 cotidie – svakodnevno
 cras – sutra
 cur – zašto
 deinde – zatim
 diu – dugo
 fere – gotovo, otprilike
 haud – ne baš, ne
 hodie – danas
 iam – već
 ibi – ondje, onda
 ita – tako
 magis – više
 nondum – još ne
 numquam – nikada
 nunc – sada
 olim – nekoć, jednom
 postea – zatim, poslije
 postremo – naposljetku, konačno
 saepe – često
 satis – dosta
 semper – uvijek
 tum – tada
 tunc – tada

Veznici:

at – i
 atque – i
 aut – ili
 autem – pak
 et – i
 etiam – također
 nec – ni, niti
 neque – ni, niti
 sed – ali



